

**Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут економіки та менеджменту
Кафедра фінансів і економіки природокористування**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-
педагогічної, методичної та
виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
“ ____ ” _____ 2018р.

06-03-55

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

Банківська система

The banking system

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та страхування
Specialty 072 Finance, Banking and Insurance

Робоча програма «Банківська система» для студентів, які навчаються за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». – Рівне: НУВГП, 2018. – 15 с.

Розробник: Мельник Л. В., к. е. н., завідувач кафедри фінансів і економіки природокористування

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри фінансів і економіки природокористування

Протокол від «3» вересня 2018 року №1

Завідувач кафедри _____ (Л.В. Мельник)

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Протокол від «3» вересня 2018 року № 1

Голова науково-методичної комісії _____ (Л.М. Мельник)

© Мельник Л.В., 2018 рік
© НУВГП, 2018 рік

Вступ

У будь-якій державі, незалежно від економічної системи та способу організації суспільних відносин, банківська система відіграє ключову роль. Адже саме вона забезпечує економіку необхідним обсягом фінансових ресурсів, розрахунки суб'єктів господарювання, кредитування економіки, а також реалізацію цілого ряду інших функцій та завдань. Без надійного і сильного банківського сектору не може бути успішною економічна політика будь-якого уряду. Оцінка сучасного стану банківського сектору, виявлення його сильних та слабких сторін та визначення найважливіших перспектив розвитку мають значний теоретичний та практичний інтерес.

Анотація

Програма вивчення дисципліни «Банківська система» складена відповідно до нормативної частини освітньо-професійної програми підготовки фахівців бакалаврського рівня вищої освіти, спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є економічні відносини з приводу організації функціонування банківських установ та їхньої взаємодії із суб'єктами господарювання.

Вивчення дисципліни «Банківська система» базується на знаннях, отриманих з таких навчальних дисциплін, як «Вступ до спеціальності», «Гроші і кредит», «Фінанси», «Фінанси підприємств», а отримані знання будуть використовуватись у подальшому при вивченні таких дисциплін: «Аналіз діяльності фінансово-кредитних установ», «Інвестування», «Фінансовий ринок».

Ключові слова: комерційні банки, грошовий ринок, банківська система, банківські операції.

Summary

The program of studying the discipline «Banking System» is compiled in accordance with the normative part of the educational and professional program of preparation of specialists of the bachelor level of higher education, specialty 072 "Finance, Banking and Insurance".

The subject of studying the discipline is economic relations with regard to the organization of functional and methodological support for the functioning of banking institutions and their interaction with business entities.

The study of the discipline "Banking System" is based on the knowledge

gained from such academic disciplines as "Introduction to the specialty", "Money and Credit", "Finance", "Finance of Enterprises", and the knowledge gained will be used further in the study of the following disciplines: "Analysis of the activities of financial and credit institutions", "Investing", "Financial Market".

Key words: commercial banks, money market, credit system, banking system.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів - 4,5	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	Нормативна ФП9	
	Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»		
Модулів-1	Спеціалізація 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		4-й	5-й
Загальна кількість годин – 135		Семестр	
		7-й	9-й
		Лекції	
		24 год.	2 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –3 самостійної роботи студентів – 5	Рівень вищої освіти: Бакалаврський	Практичні	
		22 год.	10 год
		Самостійна робота	
		89 год.	123 год
		Форма контролю	
		іспит	іспит

Примітки: співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить :

для денної форми навчання - 35 % до 65 %
для заочної форми навчання – 10 % до 90 %.

2. Мета викладання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни є ознайомлення студентів з основами організації банківської системи України та операціями комерційних банків.

Основними завданнями дисципліни «Банківська система» є: вивчення основних понять, категорій, дефініцій, пов'язаних з банківською діяльністю; набуття практичних навичок розв'язання конкретних ситуацій (кейсів), завдань та проблем банківської діяльності; формування вмінь щодо пошуку шляхів вдосконалення банківських операцій.

Після вивчення даного курсу студенти повинні **знати:**

- сутність категорій, фінансову термінологію щодо діяльності банківських установ,
- інструменти та засоби грошово-кредитної політики;
- положення нормативно-правових актів, що регулюють банківську діяльність;
- основні характерні риси сучасної банківської системи України;

Після вивчення даного курсу студенти повинні **вміти:**

- використовувати науково-методичний інструментарій досліджень у діяльності банківських установ;
- здійснювати аналіз функціонування банківських установ;
- визначати напрями підвищення ефективності формування та використання фінансових ресурсів банківських установ;
- застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення у сфері банківської справи;
- виконувати фінансово-економічні розрахунки, обґрунтовувати фінансові рішення;
- здійснювати фахове обґрунтування прийняття рішень та нести відповідальність за результати професійної діяльності.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1

Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи

Тема 1. Історія виникнення та розвиток банківських систем

Походження банків та історія розвитку банків. Особливості формування та умови функціонування банківських систем країн ринкової економіки: США, Німеччини, Англії, Італії, Японії. Особливості та етапи створення банківської системи України..

Тема 2. Загальна характеристика банківської системи України

Роль та призначення Національного банку України (НБУ). Правовий та організаційний статус НБУ. Функції НБУ та їх характеристика. Операції, які виконує НБУ. Органи управління НБУ. Організаційна структура НБУ. Правові основи функціонування комерційних банків в Україні. Класифікація банків. Організаційна структура комерційного банку. Структура управління банку.

Тема 3. Організація діяльності комерційних банківських установ

Порядок реєстрації банків. Особливості створення банку з іноземним капіталом. Порядок створення та реєстрації філій, відділень та представництв банку. Порядок одержання банківських ліцензій. Шляхи реорганізації банків. Банківські об'єднання їх типи та порядок створення.

Тема 4. Формування банківських ресурсів

Поняття банківських ресурсів. Власні кошти банку. Основний та додатковий капітал. Види акцій КБ. Порядок здійснення емісії цінних паперів. Порядок нарахування та виплати дивідендів. Аналіз підсумків емісії цінних паперів. Залучені кошти. Види депозитів. Запозичені кошти. Кредити НБУ. Міжбанківські кредити.

Змістовий модуль 2

Банківські операції. Контроль та безпека банківської діяльності

Тема 5. Розрахунково-касові операції комерційних банків

Принципи проведення безготівкових розрахунків. Види рахунків.

Форми безготівкових розрахунків. Види міжбанківських розрахунків. Кореспондентські відносини та кореспондентські рахунки. Розрахунки через СЕП. Поняття ліміту залишку готівки в касі. Приймання та видача готівки комерційними банками. Види кас. Здійснення касових операцій через банкомати. Контроль за касовими операціями.

Тема 6. Кредитні операції банків

Сутність кредиту та його види. Принципи кредитної політики. Етапи кредитування. Кредитна угода. Оцінка кредитоспроможності позичальника. Забезпечення кредитів. Джерела, форми погашення позичок. Кредитні ризики. Формування резервів за кредитними операціями.

Тема 7. Операції банків з цінними паперами

Сутність операцій з цінними паперами та їх класифікація. Порядок розміщення акцій та облігацій на ринку, варіанти їх продажу. Використання депозитних і ощадних сертифікатів. Операції банків з векселями. Формування резерву під операції з цінними паперами. Інвестиційні ризики. Види професійної діяльності банків на ринку цінних паперів.

Тема 8. Зовнішньоекономічні операції комерційних банків

Зміст валютних операцій. Форми валютних операцій. Організація операцій з торгівлі валютою. Види неторговельних операцій з валютою. Валютні ризики. Міжнародні розрахунки, їх форми. Фінансування експортно-імпортних операцій.

Тема 9. Загальна характеристика нетипових операцій та банківських послуг

Ознаки банківських послуг, їх види. Лізинг. Операційний та фінансовий лізинг. Гарантійні послуги. Зміст консультаційних та інформаційних послуг. Трастові послуги. Поняття факторингу і форфейтингу. Операції з банківськими металами.

Тема 10. Аналіз фінансової звітності комерційного банку

Сутність фінансового аналізу діяльності комерційних банків. Аналіз фінансового стану банку. Доходи та витрати банку. Прибуток банку та його розподіл. Показники ефективності роботи банку.

Нормативи діяльності банку.

Тема 11. Регулювання діяльності комерційних банків

Суть, необхідність, значення та завдання банківського регулювання. Стандарти Базельського комітету з питань банківського нагляду. Форми регулювання банківської діяльності. Фінансовий моніторинг банківської діяльності. Міжнародне регулювання боротьби з відмиванням грошей. Фінансова безпека банку.

Тема 12. Новітні тенденції в банківській справі

Автоматизація банківських процесів, роль мобільних пристроїв. Сучасність та майбутнє банківської галузі. Інноваційні системи небанківських розрахунків. Мережа Блокчейн. Класифікація та теоретичні основи емісії криптовалют.

4. Структура навчальної дисципліни

4.1. Для студентів денної форми навчання

№ п/п	Назви змістових модулів і тем	усьо го, год	в т.ч.			
			лек ції	прак тичні	само стійна робота	індиві дуаль на робота
Модуль 1.						
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи						
1.	Історія виникнення та розвиток банківських систем	11	2	1	8	-
2.	Загальна характеристика банківської системи України	11	2	1	8	-
3.	Організація діяльності комерційних банківських установ	12	2	2	8	-
4.	Формування банківських ресурсів	12	2	2	8	-
	Разом за змістовим модулем1	46	8	6	32	-
Змістовий модуль 2. Банківські операції. Контроль та безпека банківської діяльності						
5.	Розрахунково-касові операції комерційних банків	12	2	2	8	-
6.	Кредитні операції банків	11	2	2	7	-

7.	Операції банків з цінними паперами	11	2	2	7	-
8.	Зовнішньо-економічні операції комерційних банків	11	2	2	7	-
9.	Загальна характеристика нетипових операцій та банківських послуг	11	2	2	7	-
10.	Аналіз фінансової звітності комерційного банку	11	2	2	7	-
11.	Регулювання діяльності комерційних банків	11	2	2	7	-
12.	Новітні тенденції в банківській справі	11	2	2	7	-
	Разом за змістовим модулем 2	89	16	16	57	-
	Всього	135	24	22	89	-

4.2. Для студентів заочної форми навчання

№ п/п	Назви змістових модулів і тем	усь ого, год	в т.ч.			
			лек ції	прак тичні	само стійна робота	індиві дуаль на робота
Модуль 1.						
Змістовний модуль 1. Теоретичні основи побудови та функціонування банківської системи						
1.	Історія виникнення та розвиток банківських систем	11	-	-	11	-
2.	Загальна характеристика банківської системи України	13	2	-	11	-
3.	Організація діяльності комерційних банківських установ	11	-	1	10	-
4.	Формування банківських ресурсів	11	-	1	10	-
	Разом за змістовим модулем1	46	2	2	42	-
Змістовий модуль 2. Банківські операції. Контроль та безпека банківської діяльності						
5.	Розрахунково-касові операції комерційних банків	12	-	1	11	-

6.	Кредитні операції банків	11	-	1	10	-
7.	Операції банків з цінними паперами ¹	11	-	1	10	-
8.	Зовнішньо-економічні операції комерційних банків	11	-	1	10	-
9.	Загальна характеристика нетипових операцій та банківських послуг	11	-	1	10	-
10.	Аналіз фінансової звітності комерційного банку	11	-	1	10	-
11.	Регулювання діяльності комерційних банків	11	-	1	10	-
12.	Новітні тенденції в банківській справі	11	-	1	10	-
	Разом за змістовим модулем ²	89	-	8	81	-
	Всього	135	2	10	123	-

5. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Історія виникнення та розвиток банківських систем	1	-
2.	Загальна характеристика банківської системи України	1	-
3.	Організація діяльності комерційних банківських установ	2	1
4.	Формування банківських ресурсів	2	1
5.	Розрахунково-касові операції комерційних банків	2	1
6.	Кредитні операції банків	2	1
7.	Операції банків з цінними паперами ¹	2	1
8.	Зовнішньо-економічні операції комерційних банків	2	1
9.	Загальна характеристика нетипових операцій та банківських послуг	2	1
10.	Аналіз фінансової звітності комерційного банку	2	1
11.	Регулювання діяльності комерційних банків	2	1
12.	Новітні тенденції в банківській справі	2	1
	Разом	22	10

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів **денної форми** навчання :

23 година – підготовка до аудиторних занять;

27 години – підготовка до контрольних заходів;

39 години – підготовка питань, які не розглядаються під час аудиторних занять.

Розподіл годин самостійної роботи для студентів **заочної форми** навчання :

6 годин – підготовка до аудиторних занять;

27 години – підготовка до контрольних заходів;

90 годин – підготовка питань, які не розглядаються під час аудиторних занять.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№	Тема самостійної роботи	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Походження банків та історія розвитку банків Стародавньої Греції, Риму, Італії, Англії, Польщі, Київської Русі.	3	7
2.	Закон «Про Національний банк України», Закон «Про банки і банківську діяльність»	4	8
3.	Порядок створення кооперативного, акціонерного банку, банку у формі ТзОВ. Створення банку з іноземними інвестиціями.	4	7
4.	Діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб.	4	8
5.	Види пластикових карток. Відкриття карткового рахунку. Порядок обслуговування рахунку.	3	7
6.	Порядок оформлення споживчого кредиту. Вимоги до кредитоспроможності фізичних осіб.	3	8
7.	Фінансове посередництво. Діяльність з управління цінними паперами.	3	7
8.	Види валютних ризиків. Управління валютною позицією КБ.	3	8
9.	Причини виникнення нетрадиційних банківських операцій та послуг.	3	7

10.	Оцінка діяльності КБ. Економічні нормативи діяльності банку.	3	8
11.	Організація контролю банківської діяльності.	3	7
12.	Управління безпекою та захист інформації в банку	3	8
	Разом	39	90

Звіт про самостійну роботу складається на папері формату А-4. Оформлення — згідно стандартних вимог до друкованих текстів. Усі звіти можуть бути зброшурованими в один.

7. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується слайдова презентація (у програмі «Microsoft Power Point»), роздатковий матеріал, ілюстраційні матеріали та схеми.

На практичних заняттях:

- використовується роздатковий матеріал (наочність) для формування у студентів системного мислення, розвитку пам'яті;
- проводиться дискусійне обговорення проблемних питань;
- задаються провокаційні питання;
- розв'язання задач та кейсів, ситуаційних завдань.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у комп'ютерній тестовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові питання двох рівнів та практичні задачі (із варіантами відповідей).

Контроль самостійної роботи проводиться на основі перевірки виконаних завдань, есе, тестів.

Підсумковий контроль знань відбувається на іспиті у тестовій формі. Тести включають :

- 40 питань 1 рівня (загальна кількість балів 20);
- 10 питань 2 рівня (загальна кількість балів 10);
- 1 практична задача (загальна кількість балів 10).

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

Оцінювання результатів поточної роботи (завдань, що виконуються на практичних заняттях, результати самостійної роботи студентів) проводиться за такими критеріями:

1. Розрахункові завдання, задачі, лабораторні роботи (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0 % – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково та містить суттєві помилки методичного або розрахункового характеру;

60% – завдання виконано повністю, але містить суттєві помилки у розрахунках або в методиці;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки (розмірності, висновки, оформлення тощо);

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

2. Ситуаційні вправи, конкретні ситуації та інші завдання творчого характеру (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленням до цілого числа):

0% – завдання не виконано;

40% – завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% – завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% – завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки не системного характеру;

100% – завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

9. Розподіл балів, що присвоюються студентам

Поточне тестування												Підсумк овий іспит	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2								40	100
20				40									
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8	Т 9	Т 10	Т 11	Т 12		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2... T12 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання :

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
90–100	відмінно
82–89	добре
74–81	
64–73	задовільно
60–63	
35–59	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення дисципліни

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Банківська система» включає:

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни (КНМЗД)

2. 06-03-154 Полінчук О.П., Котик О.В.(2017) Методичні вказівки для самостійної роботи та виконання практичних завдань з дисципліни «Банківська система» для студентів спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування». - Рівне : НУВГП. -64 с. Режим доступу в цифровому репозитарії НУВГП: <http://ep3.nuwm.edu.ua/8731/1/06-03-154.pdf>

4. Опорний конспект лекцій на електронному носії.

5.Слайдова презентація курсу «Банківська система» (лекційні та практичні заняття) в програмі «Microsoft Power Point».

6. Друкований роздатковий матеріал.

11. Рекомендована література

Базова

1. Ковальчук К. Ф. Банківські операції: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2012. 232с.

2. Кузнецова С.А. Банківська система: навч. посібник. Київ: ЦУЛ, 2014. 400с.

Допоміжна

1. Про банки і банківську діяльність: Закон України № 2121-III від 07.12.00.
2. Про Національний банк України: Закон України № 679 - XIV від 20.05.1999.
3. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг : Закон України №2664-III від 12.07.2001.
4. Про систему гарантування вкладів фізичних осіб: Закон України № 4452-VI від 23.02.2012 р.
5. Васюренко О.В. Банківські операції: навч. посібник. Київ: Знання, 2008. 318 с.
6. Лачкова В.М. Фінансовий менеджмент у банку: навч. посіб. Харків: видавець Іванченко І.С., 2017. 180с
7. Національний банк і грошово-кредитна політика: підручник (за ред. А.М.Мороза і М.Ф. Пуховкіної). К: КНЕУ, 2009. 476 с.
8. Руденко Л.В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції : підручник. Київ : ЦУЛ, 2007. 632с.

Інформаційні ресурси:

12. Законодавство України / Верховна рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws>
13. Економічна статистика // Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/http://www.ukrstat.gov.ua/>
14. Державна регуляторна служба України /[Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// www.dkrp.gov.ua](http://www.dkrp.gov.ua).
15. Періодичні видання Національного банку України // Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=15727773&cat_id=364

50